

Aleksander Lasoń

(ur. 10 listopada 1951 r. w Siemianowicach Śląskich) należy do grona znamienitych polskich kompozytorów, artystów o międzynarodowej renomie, przebogatej twórczości muzycznej.

W latach 1965–1970 uczęszczał do Liceum Muzycznego w Katowicach, które ukończył, otrzymując dyplom z wyróżnieniem. Lata 1970–1979 to studia w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Katowicach, początkowo na Wydziale Muzyki Jazzowej (1970–1974), a później na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki w klasie kompozycji prof. Józefa Świdra. Studia kompozytorskie ukończył z wyróżnieniem w 1979 r., podczas studiów naukę gry na fortepianie pobierał u prof. Andrzeja Jasińskiego.

Studia były dla niego okresem intensywnej pracy nad kształtowaniem swojej indywidualności muzycznej, czasem aktywności koncertowej. Wystąpił wówczas w licznych koncertach i festiwalach w kraju i za granicą, prezentując często własną twórczość także jako wykonawca.

Studia kompozytorskie uzupełniał na kursach: w 1979 r. na Międzynarodowym Kursie Kompozytorskim w Burgas organizowanym przez Międzynarodową Radę Muzyczną UNESCO u Tona de Leeuwa, Marina Goleminova i Andrieja Eszpaja, w latach 1984 i 1988 na Międzynarodowych Wakacyjnych Kursach Nowej Muzyki w Darmstadt.

Od 1975 r. jest wykładowcą na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie oraz w Akademii Muzycznej w Katowicach (1975–1981, od 1991 do dzisiaj), w której prowadzi klasę kompozycji, kształtując kolejne pokolenia młodych twórców.

W 2000 r. otrzymał tytuł naukowy profesora sztuk muzycznych. W latach 1986–1989 był wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Muzyki Współczesnej w Warszawie (polskiej sekcji ISCM), a w latach 1990–1993 – prezesem Oddziału Związku Kompozytorów Polskich w Katowicach. Przez kilka kadencji przewodniczył Komisji Kwalifikacyjnej Związku Kompozytorów Polskich w Warszawie, obecnie jest jej członkiem. Zainicjował działalność Orkiestry Muzyki Nowej – zespołu, którego był pierwszym dyrygentem.

W 1976 r. rozpoczął intensywną działalność twórczą. Jego międzynarodowy debiut kompozytorski miał miejsce na znaczącym Festiwalu Muzyki Współczesnej „Styryjska Jesień” (Musikprotokoll) w Grazu (1977) i spotkał się z powszechnym zainteresowaniem. Wykonano I Symfonię na instrumenty dęte, perkusję i dwa fortepiany. Od tego czasu jego utwory były wielokrotnie wykonywane na ważnych koncertach i festiwalach w kraju i za granicą; odtwarzane przez Polskie Radio i Telewizję, zagraniczne rozgłośnie radiowe i stacje telewizyjne, w formie transmisji i retransmisji, utrwalane archiwalnie na potrzeby mediów.

W latach 1987–1989 otrzymał szczególnie ważne dla niego stypendium ufundowane przez Witolda Lutosławskiego, któremu w dowód wdzięczności skomponował i poświęcił utwór symfoniczny „Katedra” na orkiestrę. Międzynarodowa Trybuna Kompozytorów UNESCO w Paryżu przyznała mu kilka nagród i wyróżnień: w 1980 r. za I Symfonię (I lokata), w 1988 r. za II Kwartet smyczkowy (wyróżnienie, rekomendacja), w 1997 r. za „Concerto festivo” na skrzypce i orkiestrę (wyróżnienie, rekomendacja). Utwory te były wielokrotnie prezentowane w najważniejszych radiofoniach na całym świecie. II Symfonia „Koncertująca” na fortepian i orkiestrę miała liczne prezentacje w rozgłośniach radiowych z uwagi na przyznanie jej przez Radę Miasta Bonn Nagrody im. Beethovena. Nagrodzone utwory zyskały przychylną licznym wydawnictwom muzycznym: Polskiego Wydawnictwa Muzycznego w Krakowie, krakowskiego Wydawnictwa Muzycznego Euterpe oraz TONOS International Music Editions w Darmstadt, które z okazji 50-lecia swojej działalności i odbywających się Kursów Nowej Muzyki w Darmstadt w 1988 r. przygotowało wystawę jego publikacji.

Otrzymał szereg inspirujących zamówień, m.in. od Krzysztofa Pendereckiego, który w 1983 r. zamówił u niego Trzy pieśni do słów Kazimierzy Iłakowiczówny w celu prawykonania na Festiwalu w Luławicach.

W 1993 r. na zamówienie Festiwalu Kwartetów Smyczkowych w Ontario skomponował III Kwartet, który został wykonany przez Penderecki String Quartet. Z innych zamówień o dużym dla niego znaczeniu należy wymienić propozycje otrzymane od Filharmonii Krakowskiej (1995), Programu II Polskiego Radia (na uświetnienie jubileuszu Chóru i Radiowej Orkiestry Symfonicznej w Krakowie, 1997) oraz od Filharmonii Poznańskiej, co zaowocowało partyturami „Concerto festivo”, III Symfonii „1999” na chór i orkiestrę oraz symfonicznego „Credo”.

Do znaczących zamówień należą m.in.: propozycja „Warszawskiej Jesieni 2000” dotycząca napisania utworu Muzyka kameralna nr 6 „Saxophonium” dla Wiedeńskiego Kwartetu Saksofonowego w celu prawykonania na warszawskim festiwalu, propozycja „Warszawskiej Jesieni 2007” dotycząca napisania utworu „SATJA” IV Symfonia na orkiestrę z okazji 50-lecia festiwalu i prawykonania przez orkiestrę Sinfonia Varsovia pod dyrekcją Christophera Lyndon-Gee, zamówienie „Suibusium Felix” z okazji 700-lecia miasta Świebodzin uwieńczone prawykonaniem w 2002 r., zamówienie V Kwartetu smyczkowego na 750-lecie miasta Bytomia w 2004 r., zamówienie „Sinfonii concertante” na gitarę amplifikowaną i orkiestrę kameralną z okazji 10-lecia Międzynarodowego Festiwalu „Śląska Jesień Gitarowa 2004”, zamówienie VI Kwartetu smyczkowego w celu prawykonania na I Festiwalu Prawykonania powołanym przez Narodową Orkiestrę Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach (2005), zamówienie utworu na orkiestrę smyczkową o tytule „AUKSO” z okazji 60-lecia Związku Kompozytorów Polskich (2007), zamówienie „Deciso e affettuoso” na wiolonczelę solo na Międzynarodowy Konkurs Wiolonczelowy w Katowicach, zamówienie utworu dla The Hilliard Ensemble i Orkiestry Kameralnej AUKSO o tytule „CALLED BACK” w celu pierwszego wykonania na Festiwalu Ars Cameralis w Katowicach.

Twórczość kompozytorska obejmuje kilkadziesiąt pozycji, najważniejsze to: Sonata na skrzypce i fortepian (1970/71); Pieśni na sopran i fortepian (1973); Impresje na fortepian i orkiestrę (1974); Muzyka kameralna nr 1 «stalowowolska» [wersja I] na fortepian i kwartet smyczkowy (1974–78); Symfonia nr 1 na instrumenty dęte, perkusję i dwa fortepiany (1975); Sonata na skrzypce solo nr 1 (1975); Muzyka u Szekspira na baryton i taśmę magnetofonową (1975); Muzyka kameralna nr 2 na fortepian, 2 rogi, trąbkę, 2 puzony i tubę (1976); Koncert na fortepian i 3 taśmy magnetofonowe (1976); Muzyka w czterech częściach na kontrabas i fortepian (1977); Symfonia nr 2 „Koncertująca” na fortepian i orkiestrę (1977–79); Muzyka kameralna nr 3 na instrumenty dęte, perkusję i fortepian (1978); Góry na orkiestrę symfoniczną (1979/80); Kwartet smyczkowy nr 1 (1979/80); Kwintet dęty „Wiosenny” (1980/81); Muzyka kameralna nr 5 „Cztery pory roku” na klarnet, puzon, fortepian i smyczki (1981); Trzy pieśni do słów Kazimierza Iłakowiczówny na alt, obój, skrzypce, wiolonczelę i fortepian (1983); Sonata na skrzypce solo nr 2 (1983/84); Concerto „Pablo Casals in memoriam” na wiolonczelę i orkiestrę (1985); Concertino w dwóch częściach na skrzypce i fortepian (1986); Kwartet smyczkowy nr 2 (1987); Katedra na orkiestrę symfoniczną (1987–1989); Kwartet smyczkowy nr 3 (1992/93); Hymn i aria na orkiestrę smyczkową (1993); „Concerto festivo” na skrzypce i orkiestrę (1993–95); Relief dla Andrzeja na kwartet smyczkowy (1995); APOKALYPSIS III Symfonia „1999” na chór i orkiestrę (1996/97); Credo na orkiestrę symfoniczną (1997); „2 plus 2” dla Witolda na skrzypce, wiolonczelę i 2 fortepiany (1997); „20 dla 4” na kwartet smyczkowy (1998); „Musica Sacra – Sanctus” na cztery głosy męskie, organy i orkiestrę smyczkową (1998); Fanfary „50” na zespół kameralny (1999/2000); Muzyka kameralna nr 6 „Saxophonium” na kwartet saksofonowy i perkusję (2000); Concerto „Harmonium” na akordeon i orkiestrę symfoniczną (1995–2000); Kwartet smyczkowy nr 4 „Tarnogórski” (2000); „A Little Book” na klarnet i smyczki (2001); Canto „Dharma” [wersja I] na wiolonczelę i smyczki (2001); Canto „Dharma” [wersja II] na wiolonczelę i fortepian (2002); Suibusium felix na dwoje skrzypiec i orkiestrę smyczkową (2002); „La Danza a Tre” na klarnet, klarnet basowy, skrzypce i fortepian (2003); Kwartet smyczkowy nr 5 „Siedem i pół kwartetu” (2003/2004); „Sinfonia concertante” na gitarę amplifikowaną i orkiestrę kameralną (2003/2004); Kwartet smyczkowy nr 6 (2005); „Benedictus” na chór mieszany a cappella (2005); „AUKSO” na orkiestrę smyczkową (2006); SATJA IV Symfonia na orkiestrę symfoniczną (2006/2007); Kwartet smyczkowy nr 7 (2007); „Deciso e affettuoso” na wiolonczelę solo (2007); „CALLED BACK” Sacrificial Chanting and Playing to ANNA na głosy śpiewane i orkiestrę smyczkową (2008); „hyMMny” na orkiestrę symfoniczną (2009/2010); „Dla Ciebie Oni Śpiewają i Tańczą” Kwartet smyczkowy nr 8 (2012/2013); „Laetatus sum” – Górczycki in memoriam na orkiestrę kameralną (2013); TAO V Symfonia „concertante” na orkiestrę symfoniczną (2014–2016); „Metta” Sinfonia concertante nr 2 na róg basetowy, klarnet basowy i orkiestrę kameralną (2018/2019); „Nimitta” Sinfonia concertante nr 3 na skrzypce amplifikowane, wiolonczelę amplifikowaną i orkiestrę smyczkową amplifikowaną (2020); „Ananda” na fortepian i kwartet smyczkowy (2021); „Eufonium” na akordeon i kwartet smyczkowy (2022).

Jego utwory wielokrotnie pojawiły się na renomowanych festiwalach w Polsce i za granicą, najważniejsze to: Warszawska Jesień, Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej we Wrocławiu, Poznańska Wiosna Muzyczna, Śląskie Dni Muzyki Współczesnej, Dni Muzyki Kompozytorów Krakowskich, Warszawskie Spotkania Muzyczne, Festiwal Kameralistyki „Ars Cameralis” w Katowicach, Mikołowskie Dni Muzyki, Festiwal Kwartetu Śląskiego w Rybnej (obecnie w Katowicach), Festiwal im. Witolda Lutosławskiego w Filharmonii Narodowej w Warszawie, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej im. W. Lutosławskiego w Szczecinie, Światowe Dni Muzyki Współczesnej w Norwegii i Luksemburgu, Wien Modern, Festiwal Muzyki Współczesnej w Grenoble, Quartet Fest i Nymus Concerts w Ontario, Festiwal Muzyki Współczesnej w Winnipeg (Kanada) i Meksyku, Festiwal w Melbourne (Australia) oraz wykonania w Nowym Jorku, Londynie, Paryżu, Festiwal w Juilliard School w Nowym Jorku – FOCUS! 2011 Polish Modern, Beijing Modern Music Festiwal (2011).

Przyznano mu wiele nagród, wyróżnień i odznaczeń, najważniejsze to: II nagroda na XVIII Konkursie Kompozytorskim im. Grzegorza Fitelberga w Katowicach za I Symfonię na instrumenty dęte, perkusję i dwa fortepiany (1978); wyróżnienie na Konkursie Kompozytorskim w Stalowej Woli za Muzykę kameralną nr 1 „stalowowolską” na fortepian i kwartet smyczkowy (1980); II nagroda na XXIII Konkursie Młodych Związku Kompozytorów Polskich w Warszawie za utwór „Góry” na orkiestrę; nagroda „Śląskiej Polihymnii” za cykl Muzyki kameralne i Trzy pieśni do słów K. Iłakowiczówny (1985); Nagroda im. Stanisława Wyspiańskiego I stopnia za osiągnięcia kompozytorskie (1986); wyróżnienie – rekomendacja na Międzynarodowej Trybunie Kompozytorów UNESCO w Paryżu za II Kwartet smyczkowy (1987); nagroda „Exklusiv” (stypendium) przyznana przez wydawnictwo TONOS International Music Editions w Darmstadt (1988–1991); wyróżnienie na Międzynarodowej Trybunie Kompozytorów UNESCO w Paryżu za „Concerto festivo” na skrzypce i orkiestrę (1997); Złoty Krzyż Zasługi; Nagroda Burmistrza Miasta Mikołów za skomponowanie i wykonanie APOKALYPSIS III Symfonii „1999” na chór i orkiestrę (1999); Nagroda Akademii Fonograficznej „Fryderyk” w kategorii muzyka współczesna za płytę kompaktową prezentującą m.in. utwór Aleksandra Lasonia „Relief dla Andrzeja” na kwartet smyczkowy w wykonaniu Kwartetu DAFO; Nagroda Związku Kompozytorów Polskich (2002); Nagroda Rektora Akademii Muzycznej w Katowicach za całokształt osiągnięć twórczych (2005); Nagroda Rektora Uniwersytetu Śląskiego za całokształt osiągnięć pedagogicznych i artystycznych (2020).